Samenvatting

Het ontstaan van megabedrijven in de intensieve veehouderij leidt niet tot meer aantasting van het milieu op nationale schaal. Milieunormen dwingen megaveehouders tot toepassing van luchtwassers, waardoor de nationale emissie zelfs licht zal dalen. Door het ontstaan van nieuwe bedrijven verdwijnen er andere, in de buurt van natuurgebieden en woonkernen. In de naaste omgeving van nieuwe bedrijven nemen milieuhinder door geur en fijn stof, ammoniakdepositie op natuur en aantasting van het landschap wel toe. De voordelen zullen per saldo opwegen tegen de nadelen, mits de dierenaantallen gereguleerd blijven worden door beleid en oude stallen worden gesloopt.

Er is maatschappelijke onrust ontstaan door plannen van veehouders om megabedrijven te starten. De Tweede Kamer heeft het Milieu- en Natuurplanbureau, de Raad voor Dierenaangelegenheden, de Raad voor het Landelijk Gebied en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu gevraagd om analyses van diverse aspecten van megabedrijven. De instellingen hebben als definitie gehanteerd: een bedrijf groter dan 2.000 zeugen, 12.500 vleesvarkens, 185.000 leghennen of 360.000 vleeskuikens, dat volledig op één locatie is gevestigd. Het gaat hierbij niet om zeer hoge gebouwen, maar wel om een grote oppervlakte variërend van anderhalf tot drie hectare. De definitie is subjectief en alleen bedoeld om een orde van grootte aan te geven. Er zijn op dit moment enkele tientallen megabedrijven in de intensieve veehouderij, maar door voortgaande schaalvergroting zal dit aantal toenemen.

Het Milieu- en Natuurplanbureau heeft een analyse gemaakt van de milieukundige en landschappelijke aspecten van megabedrijven in de intensieve veehouderij.

De conclusies van de analyse zijn:

1. Op lokale schaal kan vestiging van een megabedrijf leiden tot meer hinder door geur en fijn stof voor omwonenden en een lichte stijging van de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuur.
2. Op regionale en nationale schaal zal de milieukwaliteit juist verbeteren, doordat een veehouder pas mag uitbreiden als hij varkens- en pluimveerechten van een stoppende veehouder koopt. Vaak komen deze uit de buurt van natuur en woonkernen, waar de milieudruk dus vermindert.
3. Megabedrijven kunnen alleen aan de normen voor ammoniak, geur en/of fijn stof voldoen na plaatsing van luchtwassers, die de emissies op het desbetreffende bedrijf sterk verminderen. Op nationale schaal zijn hierdoor, bij doorgaande schaalvergroting, reducties te verwachten van ongeveer twee procent voor ammoniak en ongeveer vier procent voor fijn stof, bovenop de huidige raming van de emissies uit alle Nederlandse bronnen in 2020.
4. Megabedrijven hebben een negatieve invloed op landschapsbeleving, welke vergelijkbaar is met die van bedrijventerreinen. Hoe negatief het is, hangt samen met de huidige waardering van het landschap en de zichtbaarheid van de stallen. Gemeenten hebben invloed op de landschappelijke inpassing.
5. Op regionaal niveau kan het landschap erop vooruitgaan, mits oude stallen worden gesloopt.
6. Voorwaarde voor positieve milieu- en landschapseffecten op het regionale en nationale niveau is dat het aantal dieren wordt gereguleerd. Vooralsnog gebeurt dit door middel van varkens- en pluimveerechten, maar deze worden wellicht afgeschaft in 2015.
7. Megabedrijven kunnen door schaalvoordelen waarschijnlijk makkelijker milieu-investeringen doen dan kleinere bedrijven. Omgekeerd betekent dit niet dat alleen megabedrijven in staat zouden zijn milieu-investeringen te doen.
8. Megabedrijven worden qua duurzaamheid interessanter als er tegelijk sprake is van systeeminnovatie, zowel voor wat betreft het ontwerp van de stal als samenwerking in de keten en met andere sectoren. Het aantal praktijkinitiatieven op dit gebied is echter nog beperkt.